

Χρ. Β. Κουρῆ, Μαθηματικοῦ – Φυσικοῦ. «Ἡ Κβαντικὴ θεωρία καὶ αἱ ἐξ αὐτῆς συνέπειαι», Ἀθῆναι 1964

Ἡ φυσικὴ ἔπαψε ἀπὸ τὸν περασμένον αἰῶνα νὰ ἀποτελεῖ μέρος τῆς «φυσικῆς φιλοσοφίας». Ὡστόσο, καθὼς στὸ ἀντικείμενό της περιλαμβάνονται θεμελιώδη προβλήματα, ἐπηρέασε καὶ ἐπηρεάζεται πάντα τὴ φιλοσοφία, ὅπως κι' ἡ ἴδια ἐπηρεάζεται ἀπ' αὐτήν. Οἱ φιλόσοφοι προσπάθησαν πάντα νὰ λάβουν ὑπ' ὄψιν τους τὰ δεδομένα τῆς φυσικῆς. Ἀλλὰ καὶ οἱ μεγάλοι φυσικοὶ καθοδηγήθηκαν ἀπὸ τὸ φιλοσοφικὸ στοχασμὸ καὶ κατέληξαν σ' αὐτόν.

Ἡ φυσικὴ δημιούργησε στὶς μέρες μας ἓνα καινούργιο φιλοσοφικὸ ἀναβρασμὸ μὲ τὶς ἐπαναστατικὲς θεωρίες τῆς Σχετικότητας καὶ τῶν Κβάντα, θέτοντας πάλι γιὰ συζήτηση θεμελιώδη προβλήματα, ὅπως τὸ πρόβλημα τῆς ὑπαρξης καὶ τῆς φύσης τοῦ Σύμπαντος, τὸ πρόβλημα τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου, τὸ πρόβλημα τῆς αἰτιότητας, τὰ προβλήματα γιὰ τὶς δυνατότητες τῆς ἀνθρώπινης γνώσης, κ.ο.κ. Στὴν πάλῃ γύρω ἀπὸ τὰ προβλήματα αὐτὰ πῆραν καὶ παίρνουν μέρος οἱ μεγαλύτεροι φυσικοὶ καὶ οἱ μεγαλύτεροι φιλόσοφοι τῆς ἐποχῆς μας.

Τὸ βιβλίον τοῦ Χρήστου Κουρῆ ἔρχεται νὰ πλουτίσει τὴ σχετικὰ φτωχὴ βιβλιογραφία μας. Καὶ εἶναι εὐπρόσδεκτο γιὰ δύο πρόσθετους λόγους: Πρῶτο, γιὰτὶ ἐπιχειρεῖ μιὰ σχετικῶς εὐρύτερη ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος καὶ δεύτερο, γιὰτὶ κυρίως πραγματεύεται τὸν πιὸ μοντέρνο καὶ «ἀνατρεπτικὸ» κλάδο τῆς νεώτερης φυσικῆς: τὴν κβαντικὴ θεωρία.

Τὸ βιβλίον τοῦ Κουρῆ χωρίζεται σὲ τέσσερα μέρη: 1) Ἀνάγκη ἐγκαταλείψεως τῶν κλασσικῶν ἀντιλήψεων καὶ διαμόρφωσις τῆς κβαντικῆς θεωρίας. 2) Ἡ ἐρμηνεία τῆς κβαντικῆς θεωρίας ὑπὸ τῶν φυσικῶν τῆς Σχολῆς τῆς Κοπεγχάγης. 3) Αἱ ἐπὶ τῆς ἐρμηνείας τῆς Κοπεγχάγης διατυπωθεῖσαι ἀντιρρήσεις καὶ 4) Γενικώτερα προοπτικὰ καὶ ἀναπροσαρμογαί.

Τὰ προβλήματα ποὺ ἀπασχολοῦν τὸν κ. Κουρῆ, ἀρχίζουν ἀπὸ τὰ εἰδικὰ ἐπιστημονολογικὰ προβλήματα, ὅπως ὁ δυϊσμὸς τοῦ σωματίου-κύματος, ὁ ρόλος καὶ οἱ δυνατότητες τῆς παρατήρησης, ἡ συμπληρωματικότητα, οἱ σχέσεις ἀπροσδιόριστες κ.λ.π. καὶ φτάνουν ὡς τὰ γενικώτερα ὄντολογικὰ καὶ γνωσιοθεωρητικὰ θέματα, ὅπως εἶναι ἡ πραγματικότητα τοῦ μικρόκοσμου (κισὶ τοῦ κόσμου), ἡ φύση τῶν μικροσωματίων, τὸ πρόβλημα τῆς αἰτιότητας καὶ τῆς ἐλευθερίας, οἱ δυνατότητες τῆς γνώσης, τὸ πρόβλημα τῆς γλώσσας στὴ σύγχρονη φυσικὴ, κ.λ.π. Δὲ θὰ σταθούμε ἐδῶ σὲ ἐπὶ μέρους ἀδυναμίες τοῦ βι-

βλίου, ὅπως ἡ ἀνισομέρεια τῶν τμημάτων του, ἡ ὑπερβολικὴ ἀπαρίθμηση ξένων ἀπόψεων, ἡ ἀδυναμία πολλὰς φορὰς γιὰ ἀνάδειξη τοῦ οὐσιώδους καὶ ἡ ἀντίστοιχη ἐπιμονὴ σὲ λεπτομέρειες κλπ. Θὰ προσπαθήσουμε νὰ τὸ δοῦμε γενικώτερα.

Ὁ συγγραφέας θέλει νὰ φιλοσοφήσει στηριζόμενος στὴ σύγχρονη φυσικὴ καὶ κυρίως στὴν κβαντικὴ θεωρία. Καὶ παρ' ὅλο ποὺ ἓνα μεγάλο μέρος τῆς ἐργασίας του καταναλίσκεται στὴν ἐκθεση καὶ κριτικὴ ἀπόψεων τρίτων, ἐν τούτοις, δὲν εἶναι δύσκολο νὰ δεῖ κανεὶς καὶ τὴ δική του τοποθέτηση. Ὁ κ. Κουρῆς παρουσιάζεται βασικὰ σὰν ὀπαδὸς τῆς Σχολῆς τῆς Κοπεγχάγης. Ὡστόσο, δὲ δέχεται τὶς ἀκραίες θετικιστικὲς θέσεις πολλῶν ὀπαδῶν της, ὅπως δὲ δέχεται γενικὰ τὴν καθαρὴ ὑποκειμενικὴ ἀντίληψη τοῦ κόσμου, ποὺ διδάσκει ὁ θετικισμὸς. Ὁ Κουρῆς δέχεται μιὰ ἀντικειμενικὴ πραγματικότητα. Αὐτὸ δὲ σημαίνει πὼς δέχεται τὴν ὕλιστικὴ θέση. Ἴσα - ἴσα σ' ὅλο τὸ μᾶκρος τοῦ βιβλίου του ἐπιχειρεῖ νὰ τὴν ἀνατρέψει. Ὁ Κουρῆς παίρνει ἀπὸ τὸ θετικισμὸ (καὶ τὴ σχολὴ τῆς Κοπεγχάγης εἰδικότερα) ὅ,τι τὸν βοηθᾷ στὸν ἀγῶνα του ἐναντίον τοῦ ὕλισμου καὶ ἀπορρίπτει ὅ,τι δὲν συμβιβάζεται μὲ τὴ χριστιανικὴ ἀντίληψη. Γιατὶ ὁ Κουρῆς καταλήγει ὅτι «εἰς τὸ βιβλίον τῆς φύσεως ὑπάρχει κάτι ἀπὸ τὴν πνοὴν τοῦ μεγάλου Καλλιτέχνου καὶ Δημιουργοῦ». Παρόμοια, στὸ πρόβλημα τῆς αὐτιότητας καὶ ἐλευθερίας ἀπορρίπτει καὶ τὶς ἀκραίες ἰντεταρμινιστικὲς, ἀλλὰ καὶ τὶς ὕλιστικὲς ἀπόψεις, γιὰ νὰ καταλήξει σ' ἓνα συνδυασμὸ φυσικῆς αἰτιότητας καὶ «ὑπὲρ λόγον» αἰτίων καὶ καταστάσεων. Ὅσον ἀφορᾷ τὶς δυνατότητες τῆς γνώσης, ἐνῶ ὑποστηρίζει ὅτι ἡ βαθύτερη οὐσία τῶν πραγμάτων μᾶς διαφεύγει, ἐν τούτοις ἀναγνωρίζει περιορισμένους ἔστω δυνατότητες στὸ ἀνθρώπινο λογικὸ χωρὶς νὰ ἀρνεῖται τὴν «ἔσωτερικότερη» γνώση διὰ τῆς πίστεως.

Τὸ βιβλίον τοῦ Κουρῆ ἀνήκει στὴν περιοχὴ τῆς χριστιανικῆς σκέψης, ἂν καὶ ἀποφεύγει τὶς συνηθισμένους προπαγανδιστικὲς τῆς ἀκροτητες. Γι' αὐτὸ δὲ μπόρεσε νὰ ξεφύγει ἀπὸ τὶς ἀντιφάσεις ποὺ τὴ χαρακτηρίζουν. Ἰκαὶ ὁ Κουρῆς ἐπιχειρεῖ ἀδιάκοπα μιὰ ἐκλεκτικὴ συναρμολόγηση θετικιστικῶν καὶ ἀγνωστικιστικῶν ὀπείψεων μὲ δόγματα τῆς πίστεως, γιὰ νὰ στηρίξει τὰ τελευταία. Δανείζεται ἐπιστημονικὰ ἐπιχειρήματα γιὰ νὰ στηρίξει μιὰ ἄποψη ποὺ τελικὰ ἀρνεῖται τὴν Ἐπιστήμη γιὰ χάρη τῆς πίστεως. Ἀναιρεῖ τὸν ὕλισμὸ, χωρὶς νὰ γνωρίζει τὸν ὕλισμὸ

κι' έτσι αναιρεί τελικά ένα πλάσμα τῆς φαντασίας του.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ ἀξίζει νὰ σταθοῦμε περισσότερο. Ὁ συγγραφέας φιλοδοξεῖ νὰ ἀνατρέψει μὲ τὴ σειρά του τὸν ὕλισμό. Θεμιτὴ ἢ φιλοδοξία. Ὡστόσο, γιὰ νὰ ἀνατρέψεις κάτι, ὀφείλεις νὰ τὸ γνωρίζεις. Καὶ ὁ Κουρῆς, ὅπως ἡ πλειοψηφία τῶν χριστιανῶν καὶ ἰδεαλιστῶν στοχαστῶν, ἀγνοεῖ τὸν ὕλισμό. Ὅπως φαίνεται καὶ ἀπὸ τὶς πηγές του καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιχειρηματολογία του, ἀγνοεῖ καὶ τοὺς κλασσικοὺς τοῦ μαρξισμού, ἀλλὰ καὶ τοὺς σύγχρονους μαρξιστὲς ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ ἐπιστημολογικά, γνωσιοθεωρητικά καὶ ἀνθρωπιστικά προβλήματα. Ἀκόμα καὶ τὶς ἀπόψεις τῶν Σοβιετικῶν φυσικῶν, τῶν ἀντιπάλων τῆς Σχολῆς τῆς Κοπεγχάγης, Ἀλεξαντρώφ, Μπλόκινζεφ, κ.λ.π., δὲν τὶς μελέτησε ἀπ' εὐθείας. Τὶς καταπολεμᾷ στηριζόμενος βασικά σὲ δυὸ δοκίμια τοῦ Χάϊζμπεργκ. Ἔτσι καὶ ὁ Κουρῆς πολεμᾷ, ὄχι τὸ διαλεκτικόν, ἀλλὰ τὴν πιὸ φτωχὴ ἐκ-

δοση τοῦ μηχανιστικοῦ ὕλισμοῦ, κ' αὐτὸν χωρὶς περισσὴ δεξιότητα καὶ πειστικότητα.

Τὸ βιβλίον τοῦ Κουρῆ εἶναι παρὰ ταῦτα, μίαν ἐξιόλογη προσπάθεια καὶ δείχνει ὅτι ὁ συγγραφέας του γνωρίζει καὶ φυσικὴ καὶ μαθηματικὰ καὶ ὅτι δὲν εἶναι ἄμισθος μιᾶς φιλοσοφικῆς παιδείας. Ὡστόσο ἡ στήριξή του σὲ A PRIORI θέσεις καὶ ἡ ἀγνοία τοῦ διαλεκτικοῦ ὕλισμοῦ, ζημιώνουν καὶ τὸ βιβλίον του καὶ τὸν ἴδιο. Ἡ χριστιανικὴ ἀποψη εἶναι μιὰ ἀποψη. Ἀλλὰ γιὰ νὰ τὴν ὑπερασπίσει κανεὶς χρειάζεται γνώση τῆς ἀντίθετης ἀποψης καὶ προσπάθεια γιὰ ἀντικειμενικότητα. Αὐτὰ ἄλλωστε εἶναι καὶ προϋποθέσεις γιὰ ἓνα διάλογο ἀπ' ὅπου τελικὰ θὰ φανεῖ ἡ ἀλήθεια. Καὶ ἡ χώρα μας, χώρα χωρὶς ὁμαλὴ πολιτικὴ ἰστορία καὶ χωρὶς ἐντονὴ πνευματικὴ ζωὴ, ἔχει ἰδιαίτερα ἀνάγκη ἀπὸ τὸ Διάλογο.

ΚΩΣΤΙΑΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Θρ. Σταύρου: «Σύντομες ὁδηγίες γιὰ τὴν καλὴν χρῆσιν τῆς Δημοτικῆς», Ἀθήνα 1964.

Ἐκυκλοφόρησαν, καλαίσθητα τυπωμένες, σὲ ξεχωριστὸ τεῦχος οἱ «Σύντομες ὁδηγίες γιὰ τὴν καλὴν χρῆσιν τῆς Δημοτικῆς» ποὺ συνέταξε ὁ ξεχωριστὸς ἐκπαιδευτικὸς κ. Θρ. Σταύρου καὶ πρωτοδημοσιεύτηκαν στὰ τεύχη Μαρτίου καὶ Ἀπριλίου τοῦ περιοδικοῦ «Νέα Οἰκονομία». Ὀφείλουμε νὰ ὁμολογήσουμε πὺς οἱ «Σύντομες Ὀδηγίες» πληρῶνουν ἓνα κενόν, ποὺ ἀπὸ καιρὸ ἔπρεπε νὰ εἶχε πληρωθεῖ.

Στὶς ἡμέρες μας καὶ μάλιστα ὕστερα ἀπὸ τὴν μεταβολὴν στὰ πολιτικὰ πράγματα, ποὺ ἡ δημοτικὴ ἀποχτᾶ ἰσοτιμία στὴν παιδεία, καὶ ἀρχίζει καὶ εἰσχωρεῖ ἀκόμη καὶ στὶς δημόσιες ὑπηρεσίες (Ἐγκύκλιος τοῦ Δ)ντοῦ τῆς Ἀγροτ. Τράπεζας γιὰ νὰ συντάσσονται στὴ Δημοτικὴ τὰ ἔγγραφα ποὺ ἀπευθύνονται στοὺς Ἀγρότες), καὶ πού, τέλος, καταχτᾷ ὅλο καὶ περισσότερο ἔδαφος στὰν τομέα τοῦ ἐπιστημονικοῦ λόγου, εἶναι κάτι παραπάνω ἀπὸ ἀπαραίτητο νὰ ὑπάρχει ἓνας σύντομος κώδικας τῶν κύριων κανόνων τῆς Δημοτικῆς. Ἡ ἐλλείψη, ἄλλωστε, ἓνος τέτοιου βοηθήματος, μὲ τὸ πλεονέκτημα τῆς συντομίας καὶ τῆς σαφήνειας, ἔχει πολὺ ζημιώσει τὴν ὑπόθεσιν τῆς Δημοτικῆς γλῶσσας κ' ἔχει ἐνισχύσει, ἀντίθετα, τὸ ὀπλοστάσιον τῶν καθαρευουσιάνων. Ἐχομε, βέβαια, τὴ «Γραμματικὴν» τοῦ Τριανταφυλλίδη καὶ τὴ «Νεοελληνικὴν Σύνταξιν» τοῦ Τζαρτζάνου, ἀλλὰ τὰ βιβλία αὐτὰ δὲν εἶναι εὐκολοχρησιμευοίμητα παρὰ τὸ γεγονός ὅτι εἶναι ἐξαιρετικὰ στὸ εἶδος τους.

Οἱ «Σύντομες ὁδηγίες γιὰ τὴν χρῆσιν τῆς Δημοτικῆς» μέσα στὸ λίγο χρονικὸ διάστημα ποὺ ἔχουν κυκλοφορήσει, ἔχουν κ' ὅλας πολλοὺς βοηθήσει. Ἀπ' αὐτοὺς, ἄλλοι μεταφράζουν ξενόγλωσσα βιβλία λογοτεχνικὰ ἢ

ἐπιστημονικὰ (ἀκόμη Μαθηματικὰ), ἄλλοι γράφουν μικρὰ ἢ μεγάλα κείμενα, στὴ Δημοτικὴ, βέβαια, μὲ σύμβουλον τὶς «Σύντομες ὁδηγίες». Ἡ βεβαίωσή μας αὐτὴ δὲν εἶναι ἀπλὸς λόγος· εἶναι συγκεκριμένα περιστατικά, ποὺ ἀποδείχνουν τὴν ἀξία ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπήχησιν τῶν «Σύνταμων ὁδηγιῶν».

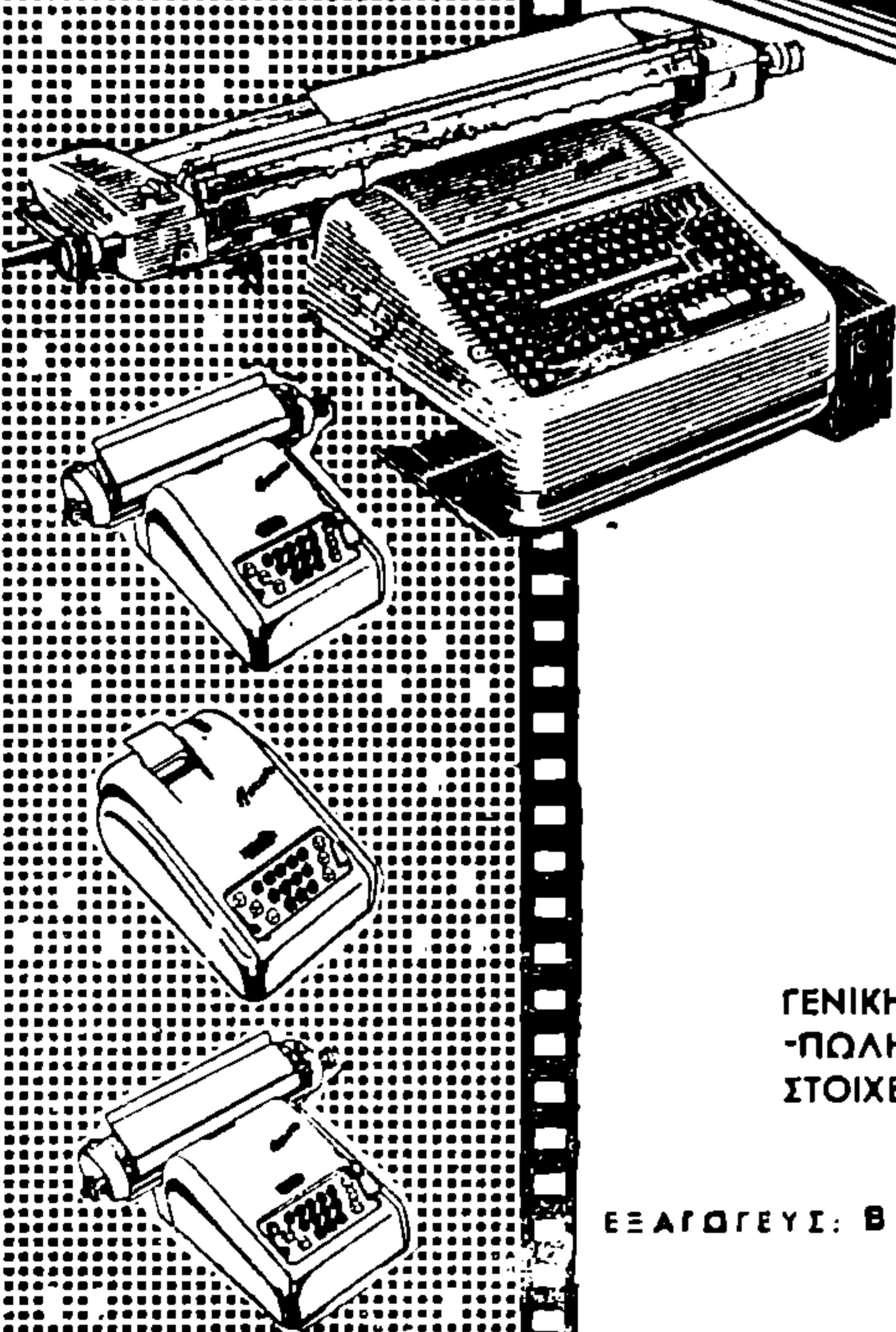
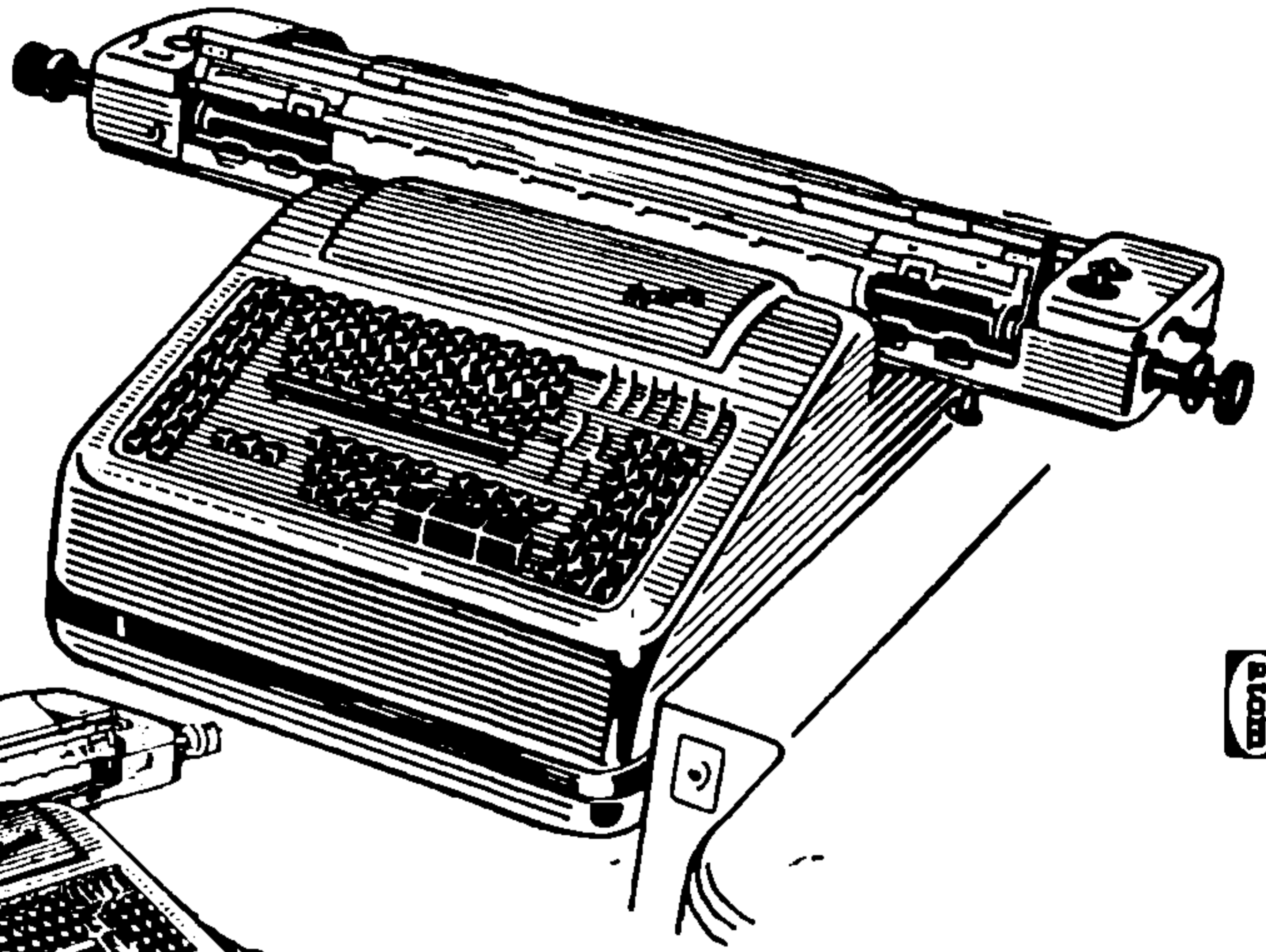
Πρόθεσιν τοῦ σημειώματος αὐτοῦ δὲν εἶναι νὰ μπεῖ σὲ λεπτομερειακὴ ἀνάλυσιν τοῦ περιεχομένου τῶν «Ὀδηγιῶν». Ἐνδειχτικὰ μόνον ἀναφέρουμε μερικὰ κεφάλαια ποὺ ξεκαθαρίζουν ὀρισμένες συγχύσεις: Τὸ τελικὸ — ν — (πότε μπαίνει καὶ πότε δὲν μπαίνει στὶς λέξεις). Τὰ συμφωνικὰ συμπλέγματα: γκτ, χθ, πτ, φθ, σθ, σχ, μθ, μφ, νθ, βμ, φσ, φστ, γχ (ποὺ σ' αὐτὰ κυριαρχεῖ ἀναρχία). Τὴ συνάντησιν φωνηέντων (ἐκθλιψή, ἀφαίρεσιν, κράσιν). Τὴ ἢ ν κ λ ἰ σ η τ ὦ ν Ὀ ὕ σ ι α σ τ ι κ ῶ ν, ποὺ κ' ἐδῶ ὑπάρχει ὄχι μόνον ἀναρχία ἀλλὰ καὶ αὐθαιρεσία. Τὰ ἐπίθετα (ὁ τόνος τους, τὸ γένος τους, τὰ παραθετικά τους). Τὰ ῥήματα (τὸ νεοελληνικὸ ἀπαρέμφατο, ὀρθογραφία ῥηματικῶν καταλήξεων, συμφωνικὰ συμπλέγματα στὶς ῥηματικὰς καταλήξεις, αὐξήσιν συλλαβικὴ καὶ αὐξήσιν χρονικὴ, παρατηρήσεις στοὺς χρόνους τοῦ ῥήματος κλπ.). Τέλος, θέτει καὶ τὸ μ ο ν ο τ ο ν ι κ ὸ σύστημα, διατήρησιν δηλ. μόνον τῆς ὀξείας, γιὰ νὰ δηλώνει ποὺ πρέπει νὰ τονίζεται ἡ λέξις.

Νομίζουμε ὅτι ὅσοι ἀσχολοῦνται μὲ τὸ γράψιμον πρέπει νὰ μελετήσουν τὶς «Σύντομες ὁδηγίες» τοῦ κ. Θρασ. Σταύρου καὶ διαρκῶς νὰ τὶς συμβουλεύονται. Εἶναι πραγματικὴ προσφορὰ στὴ Δημοτικὴ μας γλῶσσαν.

Φ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΣ

ascota

Υπεραυτόματες λογιστικές μηχανές

**άποφασίσατε σήμερα
τήν μηχανογράφησι...**

Πεπειραμένοι οργανωταί
μας με την συνεργασίαν
τών λογιστών σας θα σας
οργανώσουν ένα έκσυγ-
χρονισμένο λογιστήριο.

ΓΕΝΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ-ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ-ΠΕΛΑΤΑΙ - ΑΠΟΘΗΚΑΙ
-ΠΩΛΗΣΕΙΣ-ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΕΙΣ-ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ - ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ
ΣΤΟΙΧΕΙΑ - ΜΙΣΘΟΔΟΣΙΑ - ΚΟΣΤΟΛΟΓΗΣΙΣ - ΙΣΟΖΥΓΙΑ

ΕΞΑΓΩΓΕΥΣ: **BÜROMASCHINEN - EXPORT - GmbH - BERLIN**
ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΓΕΝ. ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ: **ΑΡ. ΖΗΣ Α. Ε.**

ΜΑΡΗ - ΑΒΕΡΩΦ 9 - ΓΙΑ, ΚΕΙΤΡΟΝ : 530.368